

Püha nädal: „Ta armastas neid lõpuni”

Liturgilise aasta keskmes on paasamüsteerium, meie Issanda ristilöömise, surma ja ülestõusmise triduum. Kogu päästelugu keerleb nende pühade päevade ümber.

08.04.2022

Liturgilise aasta keskmes on paasamüsteerium, meie Issanda ristilöömise, surma ja ülestõusmise Triduum. Kogu päästelugu keerleb

nende pühade päevade ümber, mis jäid enamikule inimkonnast märkamatuks ja mida praegu Kirik tähistab „päikese tõusust kuni loojanguni”. [1] Kogu liturgiline aasta, mis on kokkuvõtte Jumala suhtlemisest inimestega, tuleneb „mälestusest”, mida Kirik säilitab Jeesuse „tunni” kohta: tema, *kes oli armastanud omi selles maailmas, armastas neid lõpuni*. [2]

Nendel päevadel seab Kirik oma emaliku tarkusega meid meie lunastuse otsustavatele hetkedele. Kui me vastu ei hakka, köidab meid palveid täis meenutamine, millega suure nädala liturgia meid Kristuse passiooni juhatab; aupaklikkus, millega meid kutsutakse valvama oma Issanda kõrval; ja rõõmupuhang ülestõusmispüha vigiilia ajal. Paljud riitustest, mida me nendel päevadel jälgime, pärinevad väga vanadest traditsioonidest; nende väest annab tunnistust kristlaste vagadus ja

pühakute usk kahe tuhande aasta
jooksul.

Palmipuudepäha

Palmipuudepäha on justkui uks, mis eelneb ja valmistab meid ette paasatriduumiks. „Seistes Suure Nädala lävel, juba nõnda lähedal hetkele, mil Kolgatal viidi lõpule kogu inimkonna lunastus, tundub mulle see aeg eriti sobiv, et meie, sina ja mina, mõtleksime, milliseid teid pidi päästis meid meie Issand Jeesus; et me vaatleksime tema armastust – maasavist vormitud vaeste inimeste vastu.” [3]

Kui algkristlased kuulsid evangeeliumi kannatusjutustuse liturgilist kuulutust ja piiskopi jutlust, teadsid nad, et nad ei viibi lihtsalt esitlusel: „nende vaga südame jaoks ei olnud vahet kuulda, mida oli kuulutatud, ja näha, mis oli juhtunud.” [4] Kannatusjutustustes

on Jeesuse sisenemine Jeruusalemma justkui ametlik esitlus, milles meie Issand on ihaldatud ja loodetud Messias, kellest lahus pole päästet. Tema žest on päästja Kuninga žest, kes siseneb oma majja. Tema omade seas ei võtnud mõned teda vastu, kuid teised võtsid, tunnistades teda *Õnnistatuks*, kes tuleb Issanda nimel.

[5]

Meie Issand, kes on Kirikus alati kohal ja aktiivne, uuendab liturgias aastast aastasse seda pidulikku sisenemist „Issanda kannatuste palmipuudepühapäeval”, nagu seda nimetatakse missaraamatus. Juba selle nimi viitab kahele elemendile: ühelt poolt triumfaalne ja teiselt poolt kurb. „Sel päeval,” loeme rubriikidest, „tähistab Kirik Kristuse sisenemist Jeruusalemma, et täita oma paasamüsteeriumi.” [6]

Tema saabumine on ümbritsetud kiiduavalduste ja juubeldushüüetega,

kuigi rahvahulk ei tea veel Jeesuse tegelikku sihtpunkti ja neid ootab ees ristiskandaal. Meie aga, elades Kiriku ajal, teame, kuhu meie Issanda sammud liiguvad: ta siseneb Jeruusalemma, „et täita oma paasamüsteeriumi”. Seetõttu ei imesta meie, kristlased, kes oleme palmipuudepüha protsessioonis Jeesust Messiaks tunnistanud, sattudes otse meie Issanda kannatuste kurbade sündmuste juurde.

Liturgia valguse ja varjude ühendus Jumala plaanis on meie jaoks väga tähendusrikas. Palmipuudepüha ei kõrvuta lihtsalt kahte erinevat tähistamist. Missa sisenemisriitus on protsessioon ise, mis viib otse päevapalve juurde: „Kõikvõimas ja igavene Jumal,” ütleme Isale, „kes pani meie Päästja lihaks saama ja alistuma ristile...” [7] Siin kõik juba räägib meile sellest, mis lähipäevil juhtuma hakkab.

Suur Neljapäev

Paasatriduum algab Püha Õhtusöömaaja Missaga. Suur Neljapäev jääb lõppeva paastuaja ja algava triduumi vahele. Kogu selle päeva tähistamise ühendusniidiks, kõike valgustavaks valguseks on Kristuse paasamüsteerium: sündmuse süda, mis uueneb sakramentaalsetes tunnusmärkides.

Püha tegevus keskendub Õhtusöömaajale, mille käigus Jeesus enne enese surmale loovutamist usaldas Kirikule oma armastuse tunnistuse, igavese lepingu Ohverduse. [8] „Kui ta seadis sisse Armulaua igavese mälestusmärgina iseendast ja oma paasaohvrast, asetaski ta selle ülima ilmutusteo sümboolselt oma halastuse valgusesse. Samas halastuse kontekstis astus Jeesus oma kannatusse ja surma, olles teadlik armastuse suurest müsteeriumist, mille ta Ristil täidab.” [9]

Liturgia juhatab meid tõelisel ja elaval viisil Jeesuse eneseandmise müsteeriumisse meie päästmise nimel. *Isa armastab mind seepärast, et ma annan oma elu, et seda jälle tagasi võtta. Keegi ei võta seda minult, vaid mina ise annan selle omal tahtel.* [10] Meie Issanda fiat, mis on meie päästmise allikas, saab Kiriku pühitsemisel kohalolevaks. Seega ei kõhkle päevapalve meid olevikuvormis Viimasesse Õhtusöömaaga kaasamast: *Sacratissimam, Deus, frequentatibus Cenam...*, ladina keel ütleb lühidalt: „Oo Jumal, sa oled kutsunud meid osalema sellel kõige pühamal Õhtusöömaajal...” [11]

See on „kõige püham päev, mil meie Issand Jeesus Kristus meie pärast ära anti.” [12] Jeesuse sõnad *Ma lähen ära ja tulen tagasi teie juurde . . . teile on parem, et ma lahkun, sest kui ma ei lahkuks, ei tuleks Lohutaja teie juurde* [13] juhivad meid salapärasele

pingele meie Issanda puudumise ja kohaloleku vahel, mis valitseb üle kogu paasatriduumi ja sealt edasi kogu Kiriku elu. Seetõttu ei ole ei Suur Neljapäev ega sellele järgnevad päevad lihtsalt kurbuse või leina päevad: püha triduumi nägemine sel viisil tähendaks tagasipöördumist jüngrite ülestõusmiseelsesesse olukorda.

„Siit tulenebki rõõm, mida me Suurel Neljapäeval tunneme – mõistmine, et Looja on oma olendeid niivõrd armastanud.” [14] Et jäädvustada maailmas lõpmatut kiindumust, mis on koondunud tema paasamüsteeriumisse, minekusse sellest maailmast Isa juurde, teeb Jeesus meile kingituse kogu oma olemusest koos oma Ihu ja Verega uue mälestusmärgina: leib ja veri, mis on muudetud „eluleivaks” ja „meie vaimseks joogiks”. [15] Meie Issand ütleb neile, et tulevikus tuleb neil teha seda, mida tema just tegi,

tema mälestuseks. [16] Ja nii sünnibki Kiriku paasapäha, päha Armulaud.

Pühitsemise kaks hetke on väga kõnekad, kui arvestada neid nende vastastikuses suhtes: jalgade pesemine ja Pühima Sakramendi säilitamine. Kaheteistkümne jalgade pesemises paar tundi enne ristilöömist avaldub suurim armastus: oma elu andmine sõprade eest. [17] Liturgia uuendab seda žesti, mis apostleid nii üllatas, evangeeliumi kuulutamises ja võimaluses pesta mõnede usklite jalgu. Missa lõpp, Pühima Sakramendi hoiule toomise protsessioon ja usklite kummardamine, näitab Kiriku armastavat vastust meie Issanda alandlikule põlvitamisele apostlite jalge ees. Need vaikse palvehetked, mis ulatuvad öösse, kutsuvad meid meenutama Kristuse

ülempreesterlikku palvet Ülemises
toas. [18]

Suur Reede

Suure Reede liturgia algab preestrite kummardamisega tavapärase algussuudluse asemel. See on erilise austamise žest altari suunas, mis on paljas, kõigest tühi, kutsudes esile ristilöödud Issanda tema kannatuse tunnil. Vaikuse katkestab tulihingeline palve, milles preester palub Jumala halastust — *Reminisceremiserationum tuarum, Domine*— ja anub Isa igavest kaitset, mille Poeg on meie eest saavutanud oma vere valamisega, see tähendab, meie eest oma elu andmisega. [19]

Vana traditsioon jätab sellele päevale kannatuse kuulutamise püha Johannese järgi kui sõnaliturgia kulminatsioonihetke. See evangeeliumi jutustus tõstab esile Kristuse ülevat majesteetlikkust, kes

„annab end surmale armastuse täiuslikus vabaduses.” [20] Meie Issand vastab julgelt neile, kes tulevad teda kinni pidama: *Kui ta nüüd neile ütles „Mina olengi see”, taganesid nad ja kukkusid maha.* [21] Hiljem kuuleme teda Pilaatusele ütlemas: „*Minu kuningriik ei ole sellest maailmast*”, [22] ja seetõttu pole tema järgijad võidelnud tema vabastamise nimel. *Consummatum est*, [23] see on lõpetatud: meie Issand on oma Isale ustav lõpuni ja võidab seega maailma. [24]

Pärast kannatuse kuulutamist ja üleüldist palvet suunab liturgia meie tähelepanu *Lignum Crucis*-ele, ristipuule: inimkonna lunastuse hiilgavale vahendile. Püha Risti austamine on usužest ja kuulutus Jeesuse võidust kuradi, patu ja surma üle. Koos temaga oleme võitnud ka meie, kristlased, sest *see ongi võit, mis on võitnud ära maailma - meie usk.* [25]

Kirik ümbritseb risti austuse ja aukartusega. Piiskop tuleb seda suudlema ilma missarüü ja sõrmuseta. [26] Seejärel tuleb austus usklike poolt lauludega, mis tähistavad selle võidukat jõudu: „Me austame sinu risti, Issand, me kiidame ja ülistame sinu püha ülestõusmist, puu puidu tõttu on rõõm tulnud kogu maailmale.” [27] See on surma ja elu salapärane segu, millest Jumal soovib, et me osaleksime: „Vahel kogeme uuesti rõõmsat tungi, mis pani Issanda Jeruusalemma minema. Teine kord piinavat surmaheitlust, mis kunagi Kolgatal täiusele jõudis... Siis jälle patu ja surma võitmise triumfaalset auhiilgust. Kuid alati, olgu rõõmu, valu või auhiilguse kujul, kogeme Kristuse armastavat südant.” [28]

Vaikne Laupäev ja ülestõusmispüha vigiilia

Anonüümne tekst kristlikust vanast ajast koondab meie jaoks müsteeriumi, mida Kirik Suurel Laupäeval meenutab: Kristuse laskumine põrgusse. „Mis see on, mis täna toimub? Suur vaikus ümbritseb maad, suur vaikus ja tardumus. Maa väriseb ja on vaikne, sest Jumal on uinunud lihas ja ta on tulnud üles äratama kõiki, kes on maganud maailma algusest peale.” [29] Nii nagu 1. Moosese raamatus nägime Jumalat pärast loomistööd puhkamas, puhkab meie Issand nüüd oma lunastavast raskest tööst. Sest paasapäha, mis maailmas on peagi koitmas, on „uue loodu püha” [30]: see maksis meie Issandale elu, et taastada meile Elu.

Veel pisut aega, ja te ei näe mind enam, ja taas pisut aega, ja te näete mind jälle, [31] ütles meie Issand

apostlitele oma kannatuste eelõhtul.
Kuni ootame tema naasmist,
mõtisklegem tema laskumise üle
surma pimedusse, kuhu vana
Lepingu õiglased mehed ja naised
olid ikka veel uputatud. Kristus,
kandes käes vabastavat ristimärki,
tegi lõpu nende unele ja juhtis nad
uue Kuningriigi valgusesse: „Ärgake,
kes te magate, sest te ei uskunud
selleks, et peaksite sügavikku vangi
jääma.” [32] Kaheksanda sajandi
Karolingide kloostritest levis selle
suure sabati tähistamine kogu
Euroopas: Ülestõusmise ootuse päev,
nagu Jeesuse Ema seda intensiivselt
tegi, mistõttu Kirik muutis iga
laupäeva Jumalaemale pühendumise
päevaks. Nüüd on Maarja rohkem
kui kunagi varem *stella matutina*,
[33] koidutäht, kes kuulutab Issanda
saabumist: *Lucifer matutinus*, [34]
päikesetõusu kõrgustest, *oriens ex
alto*. [35]

Selle suure sabati öösel koguneb Kirik oma kõige pidulikumale valvekorrale, et tähistada oma Abikaasa Ülestõusmist, mis kestab isegi esimeste koidutundideni. See tähistamine on kristliku liturgia põhituum kogu aasta vältel. Suur hulk sümboolseid elemente väljendab üleminekut pimedusest valgusesse, surmast uude ellu meie Issanda Ülestõusmises: tuli, küünal, vesi, viiruk, muusika ja kellad...

Küünla valgus on Kristuse sümbol, maailma Valgus, kes kõike valgustab ja üle ujutab; tuli on Püha Vaim, mille läidab Kristus ustavate südames; vesi tähistab üleminekut uude ellu Kristuses, elu allikas; paaspüha *alleluia* on palverändurite hümn, kes rändavad taevase Jeruusalemma poole; armulaualeib ja -vein on eshataloogiline lubadus pidusöögist Ülestõusnuga. Kui võtame osa ülestõusmispühade vigiiliast, tunneme ususilmaga ära, et see püha

kogunemine on Ülestõusnud Issanda kogukond; et see aeg on uus aeg, mis on avatud aulise Kristuse lõplikule *tänasele* päevale: *haec est dies, quam fecit Dominus*, [36] see on uus päev, mille meie Issand on teinud, päev, mis ei „looju kunagi.” [37]

[1] *Missaraamat*, Armulaua 3. palve.

[2] *Jh* 13:1.

[3] Püha Josemaría, *Jumala sõbrad*, nr 110.

[4] Püha Leo Suur, *Jutlus kannatuspäeval* 52, 1 (CCL 138, 307).

[5] Vt *Mt* 21:9.

[6] *Missaraamat*, Issanda kannatuste palmipuudepüha, nr 1.

[7] *Ibid.*, päevapalve.

[8] Vt *Missaraamat*, Püha õhtusöömaaja missa, Suur Neljapäev, päevapalve.

[9] Paavst Franciscus, bulla *Misericordiae vultus*, 11. aprill, 2015, nr 7.

[10] *Jh* 10:17-38.

[11] *Missaraamat*, Püha õhtusöömaaja missa, Suur Neljapäev, päevapalve.

[12] *Ibid.*, *Communicantes* erivorm.

[13] *Jh* 14:28; *Jh* 16:7.

[14] Püha Josemaría, *Kui Kristus on möödumas*, nr 84.

[15] *Missaraamat*, ohvriannid.

[16] Vt *1Kr* 11:23-25.

[17] Vt *Jn* 15:13.

[18] Vt *Jh* 17.

[19] Vt *Missaraamat*, Issanda kannatuse tähistamine, Suur Reede, päevapalve.

[20] Püha Josemaría, *Ristitee*, Kümnes peatus.

[21] *Jh* 18:6.

[22] *Jh* 18:36.

[23] *Jh* 19:30.

[24] Vt *Jh* 16:33.

[25] *1Jh* 5:4.

[26] Vt *Piiskoppide tseremoonia*, nr 315, 322.

[27] *Missaraamat*, Issanda kannatuse tähistamine, Suur Reede, nr 20.

[28] *Ristitee*, Neljateistkümnes peatus, punkt 3.

[29] *Jutlus suurel ja pühal sabaatil (PG 43, 439).*

[30] *Benedictus XVI, Jutlus
ülestõusmispüha vigiilial, 7. aprill
2012.*

[31] *Jh 16:16.*

[32] *Jutlus suurel ja pühal sabaatil (PG
43, 462).*

[33] *Loreto litaania (vt Sir 50:6).*

[34] *Missaraamat, Ülestõusmispüha
vigiilia, ülestõusmispüha palve.*

[35] *Tundide liturgia, hümn
Benedictus (Lk 1:78).*

[36] *Ps 118:24.*

[37] *Vt Missraamat, Ülestõusmispüha
vigiilia, ülestõusmispüha palve.*

Felix María Arocena

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/et-ee/article/puhanadal-ta-armastas-neid-lopuni/](https://dev.opusdei.org/et-ee/article/puhanadal-ta-armastas-neid-lopuni/)
(05.08.2025)